

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Lörans kapell, Njurunda socken, Sundsvall kommun

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av Lörans kapell, Njurunda socken, Sundsvall kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:34). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

21 Mars 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:34
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV LÖRANS KAPELL, NJURUNDA
SOCKEN, SUNDSVALL KOMMUN

Uppdragsgivare: Daniel Olsson, byggnadsantikvarie. Läns museet Gävleborg, Box 746, 801 28 Gävle. Tel: 026-65 56 72 E-post: daniel.olsson@xlm.se

Område: Sundsvall **Prov nr:** 84211-8219 **Antal Prov:** 9

Dendrokronologiskt objekt: Fiskarkapell

Resultat:

Dendro nr:	Provnr; Stockvarv väggB=norr	Träd- slag	Antal år (1 radie om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	kommentar (mer vågad datering inom parentes) Beräknat groddår ± 10
84211	L1;B3	Tall	80	Sp 49, W	1784	V 1784/85	; 1680
84212	L2;B4	Tall	61	Sp 55, W	1786	V 1786/87	; 1700
84213	L3;B7	Tall	64	Sp 43, W	1786	V 1786/87	; 1700
84214	L4;B10	Gran	81	W	1786	V 1786/87	; 1690
84215	L5;B11	Tall	63	Sp 41, B	1784	V 1784/85	; 1700
84216	L6;B4	Tall	75	Sp 48, W	1786	V 1786/87	; 1690
84217	L7;B10	Gran	60	W	1786	V 1786/87	; 1700
84218	L8;B12	Tall	76	Sp 45, W	1786	V 1786/87	; 1690
84219	L9;B2	Tall	80	Sp 42, W	1784	V 1784/85	; 1690

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Det undersökta virket är avverkat under två vinterhalvår **1784/85 och 1786/87**. Alla tallprov utom L2 dateras väl sinsemellan indikerande att majoriteten är tagna från ett gemensamt område. Något oväntat dateras huvudgruppen bäst med referensmaterial från Dalarna. Dessa kronologier är mycket välunderbyggda och måhända är något överrepresenterade i en proveniensbedömning. Att inkludera närliggande område norr och öster ut (några mil in i Härjedalen och Hälsingland) är rimligt.

Att virkets olika avverkningssäsonger ligger omkastade med avseende på stockvarvsordningen tyder på att virket är samlat under åtminstone två säsonger så att byggnaden bör vara uppförd 1787 eller något år senare.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroiditetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891